

"פעם להיות פטריוט היה לעשות משפחה גדולה. היום פטריוט עושה שני ילדים"

אם לא יחול שינוי תפיסה, אומר פרופ' אלון טל, בעוד עשור תהיה ישראל המדינה הצפופה במערב, עם פקקים לא נגמרים, מחסור במיטות בבתי חולים, הכחדה וכיעור. אבל טל אופטימי, צריך רק לזנוח את הפנטזיות והאידיאולוגיות שהיו נכונות לשנותיה הראשונות של המדינה ■ עצמאות מחשבתית: פרויקט מיוחד

מנן שריב 14.04.2021 05:53

הראיון הטלפוני עם פרופ' אלון טל מתקיים כשהוא נוהג להנאתו בהרי ירושלים. אם החזון המבהיל של טל יתממש, הנסיעה הזאת תהפוך תוך שנים ספורות לזחילה מסויטת בתוך כביש פקוק מכלי רכב. על פי טל, ישראל רואה את עצמה כמדינה צעירה וצמאה לגדילה כשלמעשה היא כבר כבדה, מגושמת ועל סף פיצוץ. למרות שאנחנו עם רגל באבדון, פרופ' טל מתעקש שהוא אופטימי. רק צריך לנקוט כמה צעדים. ולשנות את כל התפיסה העצמית שלנו.

הכתבות האחרות בפרויקט: יולי תמיר | ענת באלינט | אסף שפירא | עודד קוטלר | אמיר פאח'ורי

איך אתה רואה את ישראל בעוד עשר שנים?

"אני רואה את המדינה הצפופה ביותר במערב. היום רק דרום קוריאה והולנד מנצחות אותנו ועד אז זה כבר לא יהיה".

כולל הנגב?

"כולל. בלי הנגב אנחנו כבר ברמה של בנגלדש. אני רואה מדינה שאנשים ייסעו שעה יותר כל יום לאור העומס בכבישים והיכולת להקים מערכת תחבורה נורמלית. אני רואה מדינה שההמתנה בבתי חולים תהיה בלתי נסבלת בגלל המחסור במיטות. כבר היום יש מחסור קטן. אתה רוצה שאני אמשיך?".

עד עכשיו זה מדכא אבל תמשיך.

"אנחנו יכולים לדבר על חברה אלימה. הכיתות צפופות ואנחנו נהיה עם כיתות עוד יותר צפופות אז ילדים יתחילו ללמוד בגורדי שחקים והנתק בין בני הנוער לבין הטבע יגדל. הפגיעה הכי גדולה תהיה בטבע, אנחנו נראה גל גדול של הכחדות. היום 50% מהיונקים בישראל נמצאים בסכנת הכחדה. אנחנו רואים שכל שנה 21 ק"מ מרובע של שטח פתוח הופך לבנייני מגורים וכו'. לגבי האפשרות לרכוש דירה, המחירים עולים כל הזמן בהתמדה ורק העשירים יוכלו לקנות דירה. מה שיהיה פה בארץ מבחינת דיור זה גורדי שחקים כמו בבייג'ין, אתה תיסע קילומטרים בין בניינים גבוהים מכוערים. ישראל הופכת למדינה מכוערת. אז אומרים, 'מה הבעיה, אנחנו נהיה כמו מנהטן או לונדון' אבל אני חושב שנהיה יותר כמו מומבאי".

מה קצב הגדילה שלנו?

ב-30 שנה האוכלוסייה תכפיל את עצמה, כל בניין שאתה רואה בישראל, כל כביש, כל חניון — יצטרכו שניים. מי שחושב שאפשר לגדול באופן אי-סופי במדינה קטנה, צריך לשלוח אותו להסתכלות".

איך הגענו למצב הזה מלבד הנתונים הדמוגרפיים הברורים?

"אנחנו תקועים באיזו אידיאולוגיה של שנות ה-50 ו-60 שהיתה לגיטימית אחרי השואה והצורך להעמיד ריבונות יהודית. אפשר להבין את תפיסת העולם של מייסדי המדינה. אבל היום, כאשר אנחנו צפופים בכל פינה שרק תסתכל ואנחנו רואים ירידה באיכות החיים בגלל הצפיפות, אנחנו עדיין מעודדים אנשים לעשות משפחות גדולות? זה מטורף".

מעבר לצעדים אופרטיביים אתה מדבר על שינוי תפיסת עולם.

"יש את הפן של האדפטציה: איך ניערך מבחינת תשתיות כדי שנוכל לחיות פה, אחרת זה יהיה ממש גיהנום. אבל מצד שני אנחנו צריכים להבין שאנחנו עוסקים בסימפטומים! מדינה שגדלה בקצב של 2.1% — אין את זה בשום מקום, בטח שבעולם המערבי. גם אם נצליח להגביה בתי חולים וילדים יגדלו בגורדי שחקים וכל זה, כנרת יש רק אחת וכבר עכשיו אי אפשר לבקר שם במשך החגים. ואילון יש רק אחד. יש מושג שנקרא 'כושר נשיאה'. אנחנו חייבים לדבר עליו. זה לא מושג שהוא נטול הקשרים פוליטיים.

"עד כמה אנחנו רוצים להשאיר מקום לטבע? זו שאלה ערכית. כמה אנחנו רוצים להיות תלויים בייבוא מזון, תלויים בהתפלת מים? זה דבר שעלול לצערי להביא אותנו למצב של פגיעות מאוד גדולה במלחמה אם חס וחלילה השכנים העוינים שלנו יפגעו בתשתית המים שלנו בהצלחה. נצטרך להחזיק בקבוקי מים מינרלים בבית".

אתה רואה מצב שהמדינה מתחילה להידרש לזה לפני שאנחנו בתוך אסון?

"אני אדם אופטימי, אני חושב שאנחנו מדינה שיודעת לתכנן ושאנחנו אנשים פרגמטיים".

יש משהו באופי הישראלי שיודע לאלתר אבל לא לתכנן לטווח ארוך.

"אולי זה נכון אבל זה עניין של בגרות. כשאתה מדינה צעירה, כמו אדם צעיר, אתה חי רק בשביל מחר. רק אחר כך, בגיל 40 אתה אומר, אולי אני צריך לדאוג לפנסיה. מדינת ישראל כבר לא צעירה, אנחנו בני 73. הגיעה העת שנעזוב פנטזיות ואידיאולוגיות של חלוצים שהיו נכונות לזמן אבל זה כבר לא נכון כי אנחנו מדינה מאוד מאוד צפופה. חייבים לחשוב אחרת, לצופף את הערים, לבנות ביעילות ולשמור על הנכסים הטבעיים שלנו, אחרת כל מי שמסוגל ינוס על נפשו".

יש משהו שהאזרח הפרטי יכול לעשות חוץ מלא לעשות הרבה ילדים?

"זה לא רק כמובן ילודה, יש גם שאלה של צריכה. שכל אחד יחפש בחיים שלו להפחית את הצריכה. תידרש התגייסות אחרת מבחינת האזרח. לשמחתי יש לנו ציבור מאוד אינטליגנטי, מאוד מתוחכם,

הצעירים שלנו מדהימים ואני חושב שהם מסוגלים. הדבר העיקרי שאנשים יכולים לעשות זה לא לפחד. להעלות את הסוגיה במסגרת ארוחת יום שישי, גם אם זה לא נעים ואם יגידו 'אתם שונאי ישראל', תגידו 'לא! פעם להיות פטריוט ישראלי היה לעשות משפחה גדולה. היום פטריוט ישראלי עושה שני ילדים'. זה צו השעה".